

Kierunek Grunwald

Skiermiewice, luty 2025r. • Krąg Instruktorski „KIZO” • Dodatek specjalny do kwartalnika „NOWA WATRA” •

„Bitwa pod Grunwaldem” /Ewelina Pęksowa 1978r./ Ekspozycja w Czerwonym Dworze, Zakopane 2025r.

W tym numerze:

- **Nowa Propozycja programowa WDG 2024-2026**
  - „Działo się – mini foto-relacja”
LXV Zimowy Sejmik Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich
Łowicz, 10-12 stycznia 2025r.
  - „Na strunach średniowiecznej cytry”
– czyli rzecz o muzyce
- **„Na koniec szczypta średniowiecznej literatury”**
  - Średniowiecze w interecie

Dla przypomnienia !!!

ZASADY ZDOBYWANIA TYTUŁU I ODZNAKI GRUNWALDZKIEJ

wspólnota drużyn grunwaldzkich Wykonywanie zadań programowych: Jednostka zdobywa Tytuł i Odznakę Grunwaldzką poprzez realizację zadań zamieszczonych w propozycji programowej Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich na dany rok harcerski. Zadania te powinny stanowić podstawę rocznego planu pracy jednostki i mogą być łączone z innymi programami np.: hufców, chorągwi. Ważne jest, aby w trakcie realizacji zadań stosować metodykę odpowiednią do wieku dzieci i młodzieży, używając instrumentów metodycznych takich jak sprawności, stopnie, gwiazdki, tropy i wyzwania. Można je również łączyć z realizacją prób na stopnie harcerskie i instruktorskie.

Warunki uczestnictwa:

- O Tytuł i „Odznakę Grunwaldzką” mogą ubiegać się jednostki, które zgłoszą się do Współzawodnictwa.
- Drużyny próbne mogą brać udział w Współzawodnictwie, ale Tytuł Drużyny Grunwaldzkiej otrzymają tylko wtedy, gdy do 5 maja odpowiedni komendant wyda rozkaz o zakończeniu okresu próbnego.
- Jednostki, takie jak kręgi instruktorskie, szczepy, związki drużyn, hufce mogą ubiegać się o Tytuł i Odznakę Grunwaldzką, jeśli spełnią odpowiednie warunki: - kręgi instruktorskie – jeśli swoim działaniem upowszechniają w wymiernym zakresie problematykę grunwaldzką w środowisku działania oraz współuczestniczą w organizacji Zlotu Grunwaldzkiego; - szczepy, związki drużyn, hufce – jeśli wszystkie jednostki organizacyjne wchodzące w ich skład zdobyły Tytuł i „Odznakę Grunwaldzką”

Zadanie na rzecz Zlotu Grunwaldzkiego: Każda jednostka zobowiązana jest wykonać zadanie na rzecz Zlotu również w sytuacji, kiedy nie może w danym roku w Zlocie uczestniczyć. Wykonuje wtedy zadanie alternatywne uzgodnione z Komendą Zlotu lub Przedstawicielem WDG.

Obowiązek uczestnictwa w Sejmiku: Warunkiem przyznania jednostce Tytułu jest także udział w Sejmiku Zimowym lub Letnim Wspólnoty poprzez swojego przedstawiciela (drużynowego lub przybocznego). Dotyczy to jednostek, które po raz pierwszy starają się o Tytuł, jak i tych zdobywających go raz kolejny.

Kronika realizacji zadań: Po zakończeniu realizacji zadań, jednostka przygotowuje kronikę, którą wraz z opisem wykonanych zadań oraz meldunkiem przesyła do 5 maja na adres e-mail: kronika.wdg@zhp.pl. W kronice należy umieścić także opis zadania na rzecz Zlotu. Rada Wspólnoty opiniuje wykonanie zadań i kieruje wniosek do Naczelnika ZHP o nadanie Tytułu i Odznaki.

Nadanie Tytułu i Odznaki: Naczelnik ZHP przyznaje Tytuł i Odznakę rozkazem. Podczas uroczystego apelu na Wzgórzu Pomnikowym wręczane są metalowe Odznaki, nabijane na drzewce proporców. Od tego momentu drużyna staje się członkiem Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich, może dodać określenie „Grunwaldzka” do swojej nazwy oraz nosić wyróżniki i plakietki Wspólnoty.

Wyróżnienia: Jednostki, których kroniki zostaną najwyżej ocenione, otrzymują Buzdygan Wspólnoty, który daje im prawo otwarcia Sejmiku Zimowego i Wielkiego Sejmiku Letniego Wspólnoty.

Zgłoszenie do współzawodnictwa: Zgłoszenia do współzawodnictwa należy dokonać do 31 października, korzystając z formularza dostępnego na stronie WDG i Facebooku. Zadania są podzielone na dwie grupy: dla jednostek przystępujących do Współzawodnictwa po raz pierwszy; dla jednostek przystępujących do Współzawodnictwa po raz kolejny. Zadania dla nowych jednostek koncentrują się na poznaniu tradycji grunwaldzkich, natomiast dla bardziej doświadczonych – na poznaniu i ochronie dziedzictwa narodowego.

Propozycja programowa Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich

"Mamy tylko jedną Ziemię, a jej przyszłość zależy od każdego, na pozór niewielkiego, ludzkiego działania, zależy od każdego z nas."
/Florian Plit/

„Grunwaldzkie Ekspedycje - wspólna ochrona cudów przyrody i historii” Część I – DZIEDZICTWO NATURALNE

Drużyna zdobywająca Tytuł po raz drugi lub kolejny realizuje zadania z propozycji pn. "Grunwaldzkie Ekspedycje" oraz zadanie na rzecz Zlotu Grunwaldzkiego ustalone z organizatorami zlotu, bądź przedstawicielem na właściwą Chorągiew. Zadanie na rzecz Zlotu powinno być przez drużynę zrealizowane również wtedy, kiedy nie może ona w danym roku dotrzeć na Zlot. Informację o wybranym działaniu umieszczamy w Kronice Grunwaldzkiej.

WAŻNE: Do zdobycia Tytułu konieczne jest uczestnictwo przedstawiciela drużyny (drużynowego lub przybocznego) w Sejmiku Zimowym lub Letnim Wspólnoty

OPIS I CELE PROGRAMU

Opis Programu: Grunwaldzkie Ekspedycje to program edukacyjno-przygodowy, który łączy wartości rycerskie z odkrywaniem i ochroną przyrody oraz dziedzictwa kulturowego. Zuchy i harcerze będą prowadzić ekspedycje, poszukując roślin, zwierząt i historycznych miejsc. Program rozwija umiejętności poprzez praktyczne działania, edukację i współpracę z lokalnymi społecznościami, promując wartości takie jak wierność, męstwo, roztropność, uczciwość i troska o innych. Kładzie duży nacisk na aktywne działania w terenie i zaangażowanie w akcje ekologiczne.

Cele Programu:

- Edukacja ekologiczna: nauka o roślinach, zwierzętach i zasadach ochrony środowiska, w tym stosowanie zasad „Leave No Trace”.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: badanie i dokumentowanie zabytków oraz promowanie ich ochrony.
- Rozwój umiejętności rycerskich: kultywowanie wartości takich jak wierność, męstwo, roztropność, uczciwość i troska o innych.
- Budowanie umiejętności przywódczych i współpracy: rozwijanie zdolności organizacyjnych, komunikacyjnych i zespołowych w kontekście pracy w terenie i działań grupowych.
- Aktywne zaangażowanie w terenie: realizacja ekspedycji, tworzenie dzienników obserwacji i materiałów edukacyjnych.
- Współpraca z lokalnymi społecznościami: partnerstwo z lokalnymi władzami i organizacjami, organizowanie wydarzeń edukacyjnych.
- Promowanie Zrównoważonego Rozwoju: zwiększanie świadomości ekologicznej i historycznej oraz inspirowanie do działań na rzecz ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Propozycja programowa będzie realizowana przez dwa lata.

W pierwszej części od października 2024 r. do kwietnia 2025 r. – dziedzictwo naturalne (przyrodnicze) W drugiej części od października 2025 r. do kwietnia 2026 r. - dziedzictwo kulturowe.

**Efektom działań jednostek będzie stworzenie dwóch aktywnych map.
W 2025 r. mapę dziedzictwa naturalnego a w 2026 r. mapę dziedzictwa kulturowego.**

DZIEDZICTWO NATURALNE

W rozumieniu Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (inaczej: UNESCO), a następnie przyjętej i ratyfikowanej przez Polskę w 1976 roku za „dziedzictwo naturalne” uważane są:

- pomniki przyrody utworzone przez formacje fizyczne i biologiczne albo zgrupowania takich formacji, przedstawiające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia estetycznego lub naukowego;
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy o ściśle oznaczonych granicach, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt i roślin, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia nauki lub ich zachowania;
- miejsca lub strefy naturalne o ściśle oznaczonych granicach, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia nauki, zachowania lub naturalnego piękna.

Nasze naturalne skarby: Co chronimy?

Nasze naturalne skarby obejmują:

Organizmy żywe – rośliny, zwierzęta, grzyby i inne formy życia.

Elementy nieożywione – skały, ukształtowanie terenu, wody i inne naturalne formy.

Najcenniejsze z tych zasobów zostały objęte ochroną prawną. Oznacza to, że nie wolno ich niszczyć ani zmieniać, a za łamanie tych zasad mogą grozić różne kary, w tym grzywny.

Formy ochrony środowiska w Polsce obejmują: parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, ochrona gatunkowa, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody.

Informacje w tematach:

Zadania,

Obrzędowość rycerska.

Powiązania dziedzictwa naturalnego z ideą Grunwaldu.

Pomniki przyrody a Grunwald.

**Propozycje działań dla poszczególnych pionów metodycznych
znajdziecie na stronie WDG**

[Propozycja-Programowa-Grunwaldzkie-ekspedycje.pdf](#)

„Działo się” mini – foto – relacja

Reprezentanci kręgu KIZO
od lewej; p.wd. Jarosław Biernacik,
Edyta Biernacik, p.hm. Robert Skorlutowski

LXV Zimowy Sejmik Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich zakończony. Tym razem organizatorem sejmiku, był obchodzący w tym roku jubileusz 50-lecie, Hufiec ZHP Głowno. Sejmik odbył się w Łowiczu w dniach 10-12 stycznia. A oto krótka foto-relacja z corocznej imprezy, która jest fajnym początkiem roku dla każdej Drużyny Grunwaldzkiej. Krąg Instruktorów Związanych Ogniem "KIZO" po raz kolejny uczestniczył w sejmiku i po raz kolejny współza-wodniczył w tym roku o kolejny Tytuł i Odznakę Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich. Organizacja samego sejmiku - SUPER. Wymiana doświadczeń - SUPER, zwykłe, koleżeńskie rozmowy w harcerskich ale i zwykłych codziennych tematach - SUPER. Po raz kolejny spotkaliśmy się w gronie bliskich znajomych, choć każdy z nas przyjechał z innego miejsca w Polsce. Brawo dla Hufca Głowno - wszyscy byli pod wielkim wrażeniem ich służby. Trzeba także dodać, że całość odbyła się dzięki władzom Łowicza. Rzadko zdarza się taka pomoc jak w tym przypadku.

p.hm. Robert Skorlutowski

Sejmik zimowy rozpoczął

zajęcia w grupach

odbywały się w 3 blokach programowych

**Biesiada tym razem
w strojach łowickich
i średniowiecznych**

"Przekładaniec"

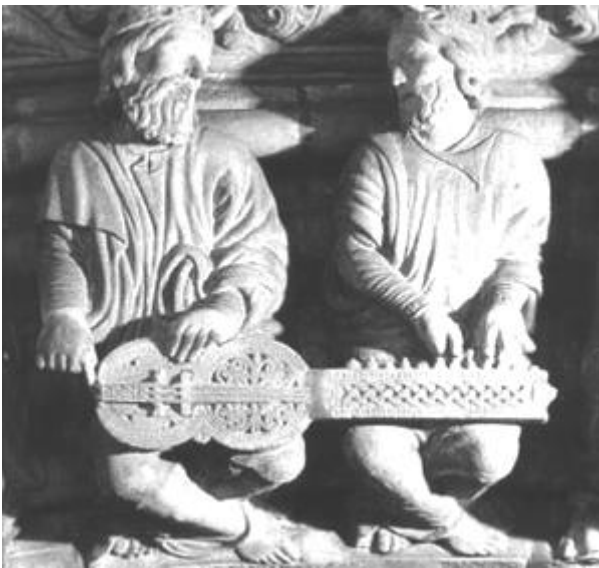

Na strunach średniowiecznej cytry czyli rzecz o muzyce

Lira korbowa

- Strunowy instrument muzyczny z korpusem podobnym do gitarowego, wiolonczelowego lub lutniowego, wyposażony w kilka, zazwyczaj zamkniętych w drewnianej skrzynce (tzw. skrzynce tangentowej) strun.
- Struny pobudzone są do drgań przez pocierającą je krawędź koła, które muzyk (lirnik) wprawia w ruch za pomocą korbki. Struny skracane są tangentami, za pomocą umieszczonych wzdłuż nich klawiszy.
- Znana była od wczesnego średniowiecza, wykorzystywana przez nowożytność do XXI wieku.

Dwóch muzyków grających na *organistrum* – rzeźba (1168–1188) w Portalu Chwały Katedry w Santiago de Compostela

Lira korbowa powstała we wczesnym średniowieczu w Hiszpanii lub we Francji. Pierwotna forma nosiła nazwę *organistrum* i składała się z przypominającego, zamocowanego na przedłużeniu korpusu. Całkowita długość instrumentu zamykała się w granicach od 150 do 180 cm. Obsługiwana była przez dwóch muzyków trzymających instrument poziomo, na udach – jeden kręcił korbą, drugi operował klawiaturą. Miała jedną, dwie lub trzy struny melodyczne strojone prawdopodobnie w unisonie.

Mechanizm tangentowy pozwalał skracać struny tak, że uzyskiwano, podobną do monochordowej, ośmiodźwiękową skalę C, D, E, F, G, A, B $\flat$, B $\sharp$. Jej wizerunek przedstawiony jest na rzeźbie z XII wieku w Portalu Chwały katedry w Santiago de Compostela. Najstarszym źródłem ikonograficznym jest ilustracja z podpisem w antologii *Hortus deliciarum* z XII wieku. Najstarszym źródłem pisany jest traktat *Quomodo organistrum construatur* z XIII wieku pochodzący z klasztoru benedyktyńskiego w Cluny. Nie jest wykluczone, że występowała w Polsce średniowiecznej, ale nie ma na to wyraźnego potwierdzenia. Pierwsza pisana wzmianka o lirze korbowej na ziemiach Polski pochodzi z XVII wieku.

Początkowo była używana w muzyce zakonnej, a wkrótce stała się jednym z popularniejszych instrumentów. Wraz z ekspansją kultury chrześcijańskiej przedostawała się do szkół przyklasztornych, uniwersytetów i muzyki świeckiej. W kościołach zastąpiona została organami, ale pozostała cenioną w muzyce kościelnej. Do XIII wieku uległa zmianom konstrukcyjnym – zmniejszyła gabaryty, co umożliwiło obsługę przez jednego muzyka. Klawisze obrotowe zastąpione zostały suwakowymi – tangenty skracają strunę dotykając ją z boku. W XIII wieku określano ją greckim terminem *symphonia*.

Muzyka grającego na lirze korbowej nazywano lirnikiem. W XIII wieku powszechne już były wśród Połabian nazwiska pochodzące od nazwy instrumentu: Lirack (w języku niemieckim) oraz Lirak (w serbołużyckim). Na terenie historycznych Czech znana była od XIV wieku. W kulturze ludowej różnych krajów europejskich instrument nazywany był lirą. Wśród wyższych sfer dodawano określenia pozwalające odróżnić go od liry antycznej: „korbowa”, „kołowa”, „kręcona”, „wiejska” i „żebracza”, we Włoszech *lira tedesca* (pol. *lira niemiecka*).

W późnym średniowieczu i wczesnym renesansie cały czas zyskiwała na popularności. Od XV wieku była ściśle związana z postacią wędrownego żebraka dziada. Rozwijające się w XVI wieku instrumentarium o wyższych walorach brzmieniowych wyparło ją jednak u schyłku XVI wieku do roli instrumentu wyłącznie ludowego. W Niemczech nazywano ją wówczas *leier* (pol. *lira*), a we Francji *vielle à roue* (pol. *lira kołowa*). W XVI wieku pojawiła się po raz pierwszy w przekazach pisanych na Węgrzech; na obecnym terytorium Austrii, tylko w ikonografii.

Współcześnie, lira korbowa wykorzystywana jest w różnych regionach świata w wykonawstwie muzyki dawnej i w muzyce ludowej. W niektórych krajach (Francja, Niemcy, Szwecja) przeżywa renesans dzięki organizacjom zajmującym się rozpowszechnianiem budownictwa instrumentów oraz muzyki dawnej i ludowej. Podręczniki gry i rozprawy wydawane są od początku XX stulecia; ważniejszymi opracowaniami są: *Notice sur la vielle* (1911, Eugène de Bricqueville), *Hurdy-gurdy method* (1979, Doreen Muskett), *Die Drehleier – Handhabung und Spieltechnik* (1981), *Schule für Drehleier* (1988, Barbara Behringer), *Die Drehleier, Feinabstimmung und wartung* (1993, Philippe Destrem i Volker Heidemann), *Drehleier spielen. Grundlagen und Hintergründe* (1997, Riccardo Delfino i Matthias Loibner), *Die Drehleier. Grundlagen für Spiel und Wartung* (2001, Kurt Reichmann), *The Hurdy-Gurdy Handbook* (2006, Balázs Nagy), *The Hurdy-Gurdy method* (2016, Doreen i Michael Muskett).

W Polsce, od wczesnych lat powojennych, popularyzatorem budownictwa i muzyki jest Stanisław Wyżykowski z Haczowa w województwie podkarpackim, członek kapeli ludowej Kapela Stachy z Krosna nad Wisłokiem. Jego uczniami i współczesnymi lutnikami zajmującymi się wytwarzaniem instrumentów ludowych, m.in. lir korbowych, są: Lucjan Kościółek (ur. 1976) z Krasnego oraz Stanisław Nogaj (ur. 1978) ze Starej Wsi. Tradycję podtrzymują też Stanisław Mytczak (ur. 1913) ze Święcan, Andrzej Staśkiewicz (ur. 1954) z Kadzidła, Tomasz Bolik, Tomasz Czipul, Ryszard Dominik Dembiński, Andrzej Król i Leszek Pelc. Istotną rolę w propagowaniu i wspieraniu nauki budowy liry korbowej i innych instrumentów pełni „Szkoła mistrzów budowy instrumentów ludowych” – program organizowany przez NIMiT od 2012. Gry na lirze korbowej można się nauczyć na Podyplomowych Studiach Muzyki Tradycyjnej w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Wydawane są również podręczniki, tradycyjne oraz internetowe, np. *Wideoporadnik lirnika* Malwiny Paszek.

W XXI wieku, w muzyce rozrywkowej lirę korbową wykorzystują między innymi zespoły i muzycy wykonujący folk, jazz, folk metal i folk rock: polscy Ars Nova, Malwina Paszek, Joachim Mencil, Żywiolak, Sebastian Wielądek, Jacek Hałas, Janusz Prusinowski, niemieccy Subway to Sally, Francuz Gilles Chabenat ^[82], Austriak Matthias Loibner oraz szwajcarski Eluveitie z Polką, Michaliną Malisz. Lirą korbową inspirowali się również kompozytorzy muzyki współczesnej, np. Zygmunt Krauze i Edward Sielicki.

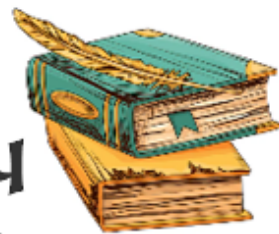
Klasyfikacja instrumentu: Włodzimierz Kamiński zaliczył lirę korbową do chordofonów szyjkowych. Wg innych źródeł jest ona chordofonem smyczkowym. Prowadzona przez NIMiT biblioteka „Polskie ludowe instrumenty muzyczne” kataloguje ją pod identyfikatorem 321.322-72, czyli wg klasyfikacji Hornbostela-Sachsa: skrzynkowa lutnia szyjkowa lub gitara szyjkowa pobudzana smyczkiem kołowym. Mieczysław Drobner określa ją pierwotnym instrumentem smyczkowym, pokrewnym z lirą, i klasyfikuje jako instrument smyczkowy.

Tekst:

[Lira korbowa – Wikipedia, wolna encyklopedia](#)

Na koniec szczypta średniowiecznej literatury

- Strona podzielona na trzy rejestry przedstawiające wizje św. Benedykta i św. Pawła, Stwórcy.
- Najwyższy rejestr: to twarz Boga.
- Rejestr median: Benoît i Paul (położone między niebem a ziemią),
- Dolny rejestr: sponsor manuskryptu Roger i kolejna postawa modlitewna po obu stronach diagramu 12 sfer.

Obraz sfer przedstawia średnio-wieczną wizję wszechświata: gdzie stacjonarna ziemia znajduje się w centrum – tutaj reprezentowana przez upadek człowieka – otoczona pozostałymi trzema żywiołami (woda, powietrze i ogień), siedmiu znanych planet (w tym księżyc) i gwiazdy

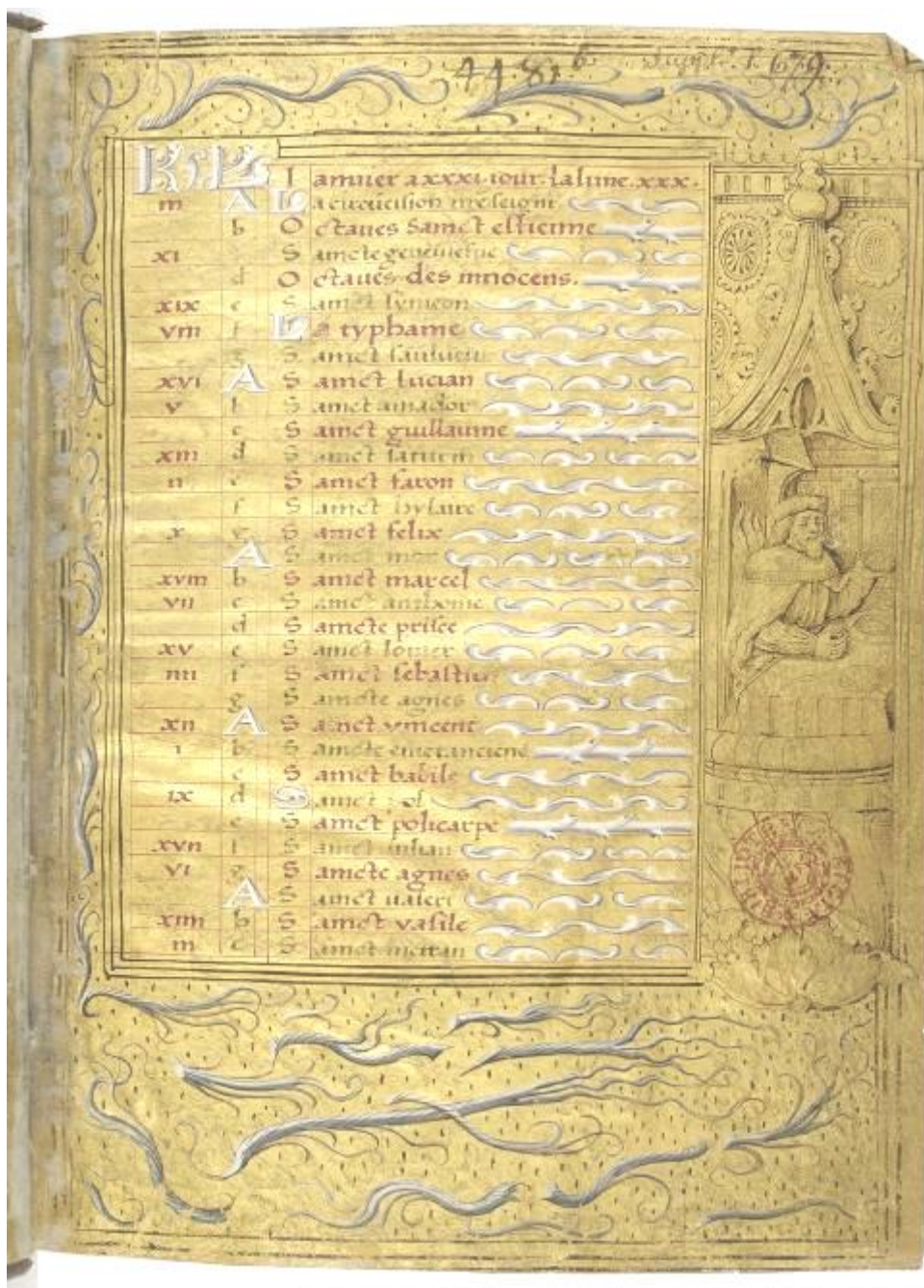
Łaciński rękopis podświetlony na pergaminie.
Uniwersytet w Glasgow Szkocja. , Hunter 231 (U. 3.4)

Londyn: c. 1325–1335.

Zbiór pism dewocjonalnych i filozoficznych.
Zestawienie 38 tekstów zawierających dzieła:
Seneki, św. Augustyna, Anselma i Arystotelesa.
Światło: artysta Taymouth Godzin.

Źródło – tekst i fot: Facebook – grupa „Średniowieczne iluminacje”

Średniowiecze w internecie 😊

Source: gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France / Département des Manuscrits / Latin 1171

O manuskryptach możecie poczytać na facebooku. Na stronie „Średniowieczne Iluminacje”, znajdziecie sporo ciekawych informacji i dowiedzie się o dziełach, o których bardzo rzadko można przeczytać na zwykłych stronach internetowych. [Link do strony: \(1\) Średniowieczne iluminacje | Facebook](#)

Horae ad usum Romanum.

Oświecony przez mistrza Triumfów z Petrarki. Paryż, około 1500-1505.

Najprawdopodobniej podarowany kardynałowi d'Amboise przez biskupa paryskiego, ta niesamowita księga godzin (modlitewnik) ma szczególną cechę, że składa się z całkowicie złotych arkuszy tekstu i szarości podwyższonej lavisem. Ta bogata technika sprawia, że jest to jedyny na świecie rękopis. Łaciński rękopis. Zwój. - 90 ff. - 225 × 155 mm. Humanistyczne pismo na złocie. Inicjały pomalowane na biało. 60 szarości obrazów. 16 rysunków piórem. Ramki z emblematami i walutami BF, Departament Zwójów. Łacina 1171.

HISTORIA SKIERNIEWICKIEGO HARCERSTWA - PUBLIKACJA -

W 2025 roku, Krąg Instruktorów Związanych Ogniem "KIZO" planuje opublikowanie sporego opracowania, mówiącego w całości o skierniewickim harcerstwie. Publikacja będzie miała formę książki (ok. 200 stron). Niestety musimy przygotować znaczną sumę pieniędzy, która pokryje koszty związane ze składem i drukiem. W tym celu prowadzimy zbiórkę publiczną, która mamy nadzieję, pomoże w zdobyciu funduszy na realizację tego zamierzenia. Drukiem zajmie się firma MARRON z Łodzi. Obecnie jesteśmy na etapie sukcesywnego przesyłania kolejnych zgromadzonych materiałów pisanych i fotograficznych, aby móc kolejno zamykać poszczególne części opracowania. Jeśli możecie pomóc nam w tym zamierzeniu, to zapraszamy do składania datków do puszek u mnie i u członków kręgu KIZO. Dla ofiarodawców przygotowaliśmy cegiełkę w formie znaczka. Plan jest następujący: zebranie funduszy na publikację, druk książki, zorganizowanie zbiórki na zakup łodzi żaglowej lub dwu dla najmłodszych członków nowopowstałego Harcerskiego Klubu Specjalnościowego o specjalności wodnej, działającego przy Hufcu ZHP Skierniewice, oraz skierniewickiego stowarzyszenia zwykłego pod nazwą Harcerski Klub Żeglarski Omega. Planujemy zakup małych, jednoosobowych jednostek klasy Optymist, aby najmłodsze dzieciaki mogły znów, tak jak to było dawniej, pływać po skierniewickim Zalewie. Książka ma być prezentem dla darczyńców, którzy w znaczny sposób wesprą nasz projekt. LICZYMY NA WAS. Pozdrawiamy serdecznie. Do zobaczenia. CZUWAJ!

*Czytajcie, przeglądajcie, piszcie.
Z harcercskim pozdrowieniem
CZUWAJ!
phm. Robert Skorłutowski*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bezpłatny dodatek specjalny do kwartalnika „NOWA WATRA”
Wydano ze środków własnych w formie elektronicznej oraz nakładem 200 sztuk w formie tradycyjnej,

Skierniewice, luty 2025r. • Kraj Instruktorski „KIZO” • Dodatek specjalny do kwartalnika „NOWA WATRA” •

opracowanie numeru 4/2024: „KIZO” phm. Robert Skorłutowski; kontakt: robert.skorlutowski@zhp.net.pl
opracowanie graficzne: „KIZO”, Wiktoria Skorłutowska

***Wszelkie materiały, zdjęcia, opisy zamieszczone
i wydano w celach edukacyjnych i informacyjnych***

CHROŃ DRZEWA – NIE DRUKUJ JEŚLI NIE MUSISZ !!!